

TUTKIMUS JA VAIKUTTAMINEN

Tämä Alkoholipoliittikka-lehti on teemanumero, joka esittelee community approach -nimellä kulkevaa lähestymistapaa ehkäisevän päihdepolitiikan muotona. Tällainen yhteisötoiminta ja sen tietoinen kehittäminen ovat nopeasti nousseet kiinnostuksen kohteiksi niin kansalaisyhteiskunnan kuin tutkimuksenkin tasolla.

Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos on käynnistämässä tutkimuksen ja käytännön toiminnan yhteistyönä toteutettavaa paikallistoimintaprojektia. Ajatuksena on kehittää paikallisia keinoja päihdehaittojen ehkäisemiseksi. Projektiryhmän jäseninä ovat Marja Holmila (koordinaattori), Kari Haavisto, Marjatta Montonen ja Jussi Simpura. Tässä numerossa julkaistavat suomalaiset artikkelit ovat tutkimuslaitoksen ja Alkoholitutkimussäätiön tutkijoiden alustavien keskustelujen ja hahmotelmien tuotosta.

Yhteisötoiminnan kehittämisessä päihdepolitiikan keinona voi nähdä monia myönteisiä mahdollisuuksia, joita tämän lehden artikkeleissa esitellään ja eritellään. Parhaimmillaan sillä voidaan luoda uusia edellytyksiä sille, että jossakin yhteisössä elävät ihmiset pystyvät aikaisempaa paremmin hallitsemaan omaa elämäänsä, myös suhteessa päihteisiin, ja auttaa eliminoimaan joidenkin päihdeongelmien taustalla olevien yhteiskunnallisten tekijöiden vaikutusta. Paikallisprojektissa voi ihmisen ja tutkimuksen välinen suhde muuttua niin, että ihmisestä tulee tavanomaisen tutkimuksen objektin sijasta tutkimuksen subjekti.

Toisaalta sekä tällaisen toiminnan tuottamiseen että tutkimuksen rooliin siinä liittyy myös erilaisia ongelmia, joita monet tämän Alkoholipoliittikka-lehden numeron artikkelit niin ikään käsittelevät.

Positiivisia tavoitteita toteuttamaan pyrkivät toimintaprojektit saattavat tuottaa yllättäviä sivuvaikutuksia, jos niiden toteutus osuu ”vääränlaiseen” sosiaaliseen virtaukseen. Esimerkiksi nykyisen laman kaltaisissa oloissa ihmisten elämänhallintaa kohentamaan tarkoitettut projektit voivatkin tahtomattaan ruokkia erilaisia ryhtiliikkeitä ja yleistä laki ja järjestys-mentaliteettia. Ne saattavat myös tukea asennetta, joka lykkää vastuun päihdeongelman syntymisestä ja siitä selviytymisestä yksin ihmisen omille harteille. Siksi projektien tavoitteet ja toteutus suhteessa ajankohdan sosiaaliseen todellisuuteen on syytä miettiä erittäin huolellisesti.

Sinänsä on hyvä, että alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkijat ovat asiantuntijoina mukana tällaisen yhteisötoiminnan kehittämisessä. On hyvä, että tällaiset projektit suunnitellaan ja että niiden vaikutukset arvioidaan mahdollisimman perusteellisesti. Ja on hyvä, että tutkimuksesta on myös välitöntä käytännön hyötyä.

Ehkä on kuitenkin varmuuden vuoksi syytä korostaa, ettei tutkimuksen ole sen paremmin työnjaollisesti kuin ideologisestikaan viisasta omaksua tällaisen toiminnan tavoitteita itsel-

leen – näyttävät ne tällä hetkellä kuinka hyväksyttäviltä tahansa. Tutkimuksen varsinainen ”hyödyllisyys” on nimenomaan siinä, että se jatkuvasti asettaa kysymyksenalaisiksi juuri toimeksiannot ja tavoitteet sekä keinot suhteessa niihin ja näin auttaa alkoholipolitiikan kehittämistä pitkällä aikavälillä.

”Jos tutkimus samastuu vallitseviin näkemyksiin ja käytännön politiikkaan, se menettää merkityksensä. Tutkimuksen tehtävänä on – paitsi lisätä yleistä tietämystä – analysoida kehitystä eri näkökulmista ja siltä pohjalta kehitellä erilaisia vaihtoehtoja ja toimintamalleja. Tästä syystä tutkimuksen ja käytännön päätöksenteon välillä on luonnollinen, rakenteellinen jännite, ja tämä vain on opittava tietoisesti hyväksymään”, sanoi Kettil Bruun aikoinaan Alkoholipolitiikka-lehden (6/81) haastattelussa.

Tutkimuksen ja vaikuttamisen työnjaon selkeyttä on hyvä korostaa yleisemmässäkin mielessä. Julkisessa hallinnossa on paljon tutkimustoimintaa, joka on läheisessä yhteydessä käytännön politiikan toteuttamiseen. Tällainen läheisyys tuottaa rakenteellisen työnjaon hämärtymisen vaaran. Roolinsa tiedostava tutkimus saattaa huomaamatta muuntua politiikan välittömien tavoitteiden epäitsenäiseksi tukiorganisaatioksi, mistä kärsivät sitten sekä tutkimuksen laatu että politiikan uskottavuus. Järkevän yhteiskuntapolitiikan tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että työnjaon selkeyttä jatkuvasti ylläpidetään.

JORMA HENTILÄ – MATTI VIITANEN

RESEARCH AND INFLUENCE

(ENGLISH SUMMARY)

This issue of *Alkoholipolitiikka* is a special theme issue presenting the new community approach as a form of preventive treatment of intoxicant abusers. Community activities and conscious efforts to develop them have rapidly awakened more interest on both the community and academic level.

The Social Research Institute of Alcohol Studies is planning a community action project which will be seeking to develop methods for the local prevention of alcohol- and drug-related problems. The project team consists of Marja Holmila (coordinator), Kari Haavisto, Marjatta Montonen and Jussi Simpura. The articles published in this issue were produced in the course of discussions held at the Institute and at the Finnish Foundation for Alcohol Studies.

On the other hand, prospects for encouraging community action with a view to pursuing intoxicant policies look good. Some of the means available are presented and analysed in the articles. At best, people can be assisted to gain control of their own lives and their attitude to intoxicants, added to which social factors contributing to some intoxicant-related problems can be eliminated. In local projects, the relationship between the human being and research can undergo a significant change: the passive human object of a research project may turn into an active research subject.

But on the other hand there are many problems involved in providing such community activities and in the role played by research, which the articles also evaluate.